

กฎหมายลักษณะหนี้

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ปีการศึกษา 2565 (11) – (12)
20 และ 27 สิงหาคม 2565

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราพร ธีระวัฒน์

หัวข้อการบรรยาย
หลักความสัมพันธ์ของ
ลูกหนี้-เจ้าหนี้หลายคน

หลักลูกหนี้ - เจ้าหนี้หลายคน

ป.พ.พ. แบ่งประเภทของความสัมพันธ์ของหนี้รายหนึ่ง
ที่มีลูกหนี้/เจ้าหนี้หลายคนเป็น 3 ประเภทคือ

1. หนี้ที่การชำระหนี้แบ่งกันได้ (มาตรา 290)
2. หนี้ร่วม (มาตรา 291-มาตรา 297)
3. หนี้ที่การชำระหนี้ไม่อาจแบ่งได้ (มาตรา 301- 302)

หนี้ที่แบ่งชำระได้ (มาตรา 290)

หมายถึง หนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้ (การชำระหนี้)
อาจแบ่งเป็นส่วนเท่าๆกันได้

ผลของหนี้ที่แบ่งชำระได้

- **กรณีของลูกหนี้หลายคน :**
ลูกหนี้แต่ละคนจะรับผิดชอบก็เพียงส่วนของตน
ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนของลูกหนี้คนอื่น
- **กรณีของเจ้าหนี้หลายคน :**
เจ้าหนี้แต่ละคนมีสิทธิได้รับแต่เพียงส่วนของตน
ไม่มีสิทธิรับชำระหนี้ในส่วนของเจ้าหนี้คนอื่น

หนี้ร่วม

(มาตรา 291-มาตรา 300)

หนี้ที่มีลักษณะของการชำระหนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (unity) เป็นหนี้ที่ไม่แบ่งแยก เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกชำระหนี้โดยสิ้นเชิงทั้งหมดจากลูกหนี้คนหนึ่งได้

หนี้ร่วม

หลักของหนี้ร่วมแยกพิจารณา 2 กรณี คือ

- **หลักของลูกหนี้ร่วม** (มาตรา 291- มาตรา 297)
- **หลักของเจ้าหนี้ร่วม** (มาตรา 298- มาตรา 300)

หลักของลูกหนี้ร่วม

(มาตรา 291- มาตรา 297)

หลักของลูกหนี้ร่วม

1. ความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมต่อเจ้าหนี้
2. ความรับผิดชอบระหว่างลูกหนี้ร่วมด้วยกันเอง

ความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมต่อเจ้าหนี้

1. เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้คนใดคนหนึ่งได้
โดยสิ้นเชิง (ม.291)

ความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมต่อเจ้าหนี้ (ต่อ)

2. กรณีลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งปฏิบัติกรทำให้หนี้ระงับ เป็นผลให้ลูกหนี้ร่วมคนอื่นได้รับประโยชน์ด้วยกันหมดทุกคน (ม.292)
3. กรณีเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง (ม.293)

ความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมต่อเจ้าหนี้ (ต่อ)

5. กรณีเจ้าหนี้ผิดนัดต่อลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง ย่อมเป็นคุณประโยชน์แก่ลูกหนี้ร่วมคนอื่นด้วย (ม.294)
6. **เหตุส่วนตัว**เป็นไปเพื่อคุณและโทษเฉพาะลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง (ม.295)

(บรรยายต่อคราวหน้า)

ความรับผิดชอบระหว่างลูกหนี้ร่วมกันด้วยตนเอง (ม.296)

1) หลักความรับผิดชอบในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันกฎหมายให้ลูกหนี้ต่างคนต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่าๆกัน เว้นแต่จะกำหนดเป็นอย่างอื่น

ตัวอย่างที่ 1

นายดำ

ชำระเงินให้
3,000 บาท

1,000 บาท

นาง ค

1,000 บาท

นาง ข

1,000 บาท

นาง ก

ความรับผิดระหว่างลูกหนี้ร่วมด้วยตนเอง (ม.296)ต่อ

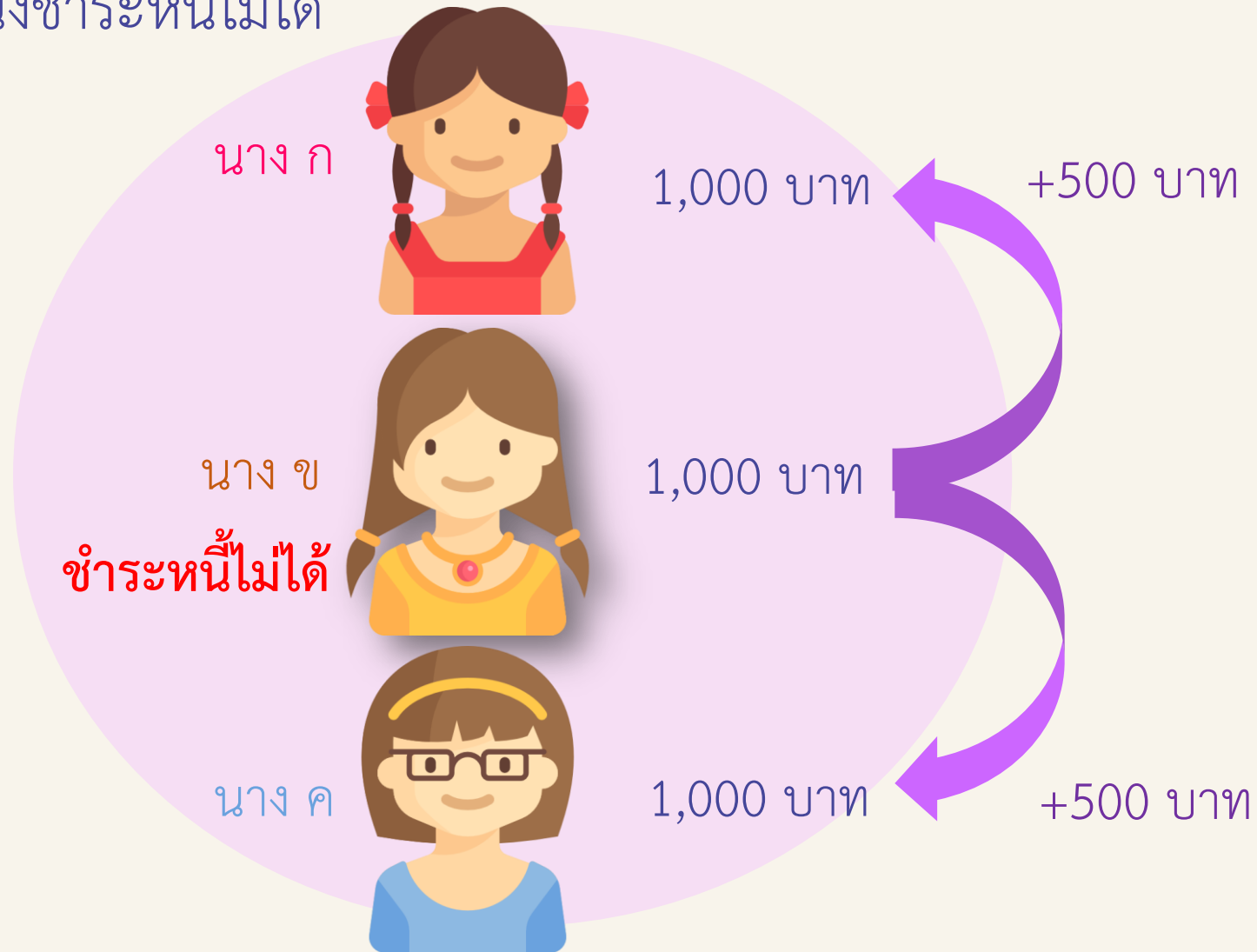
2) มีกรณีที่ส่วนของความรับผิดของลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง
เรียกชำระหนี้ไม่ได้

2.1 ความรับผิดของลูกหนี้ร่วมคนอื่นๆต้องรับใช้ส่วนที่ขาด
หรือที่เรียกไม่ได้นั้นเพิ่มขึ้น

(ตามสัดส่วนความรับผิดของลูกหนี้ร่วมในหนี้ร่วม)

ตัวอย่างที่ 2 : ผลของความรับผิดชอบของลูกค้าที่ร่วม

กรณีที่ลูกค้าที่ร่วมคนหนึ่งชำระหนี้ไม่ได้

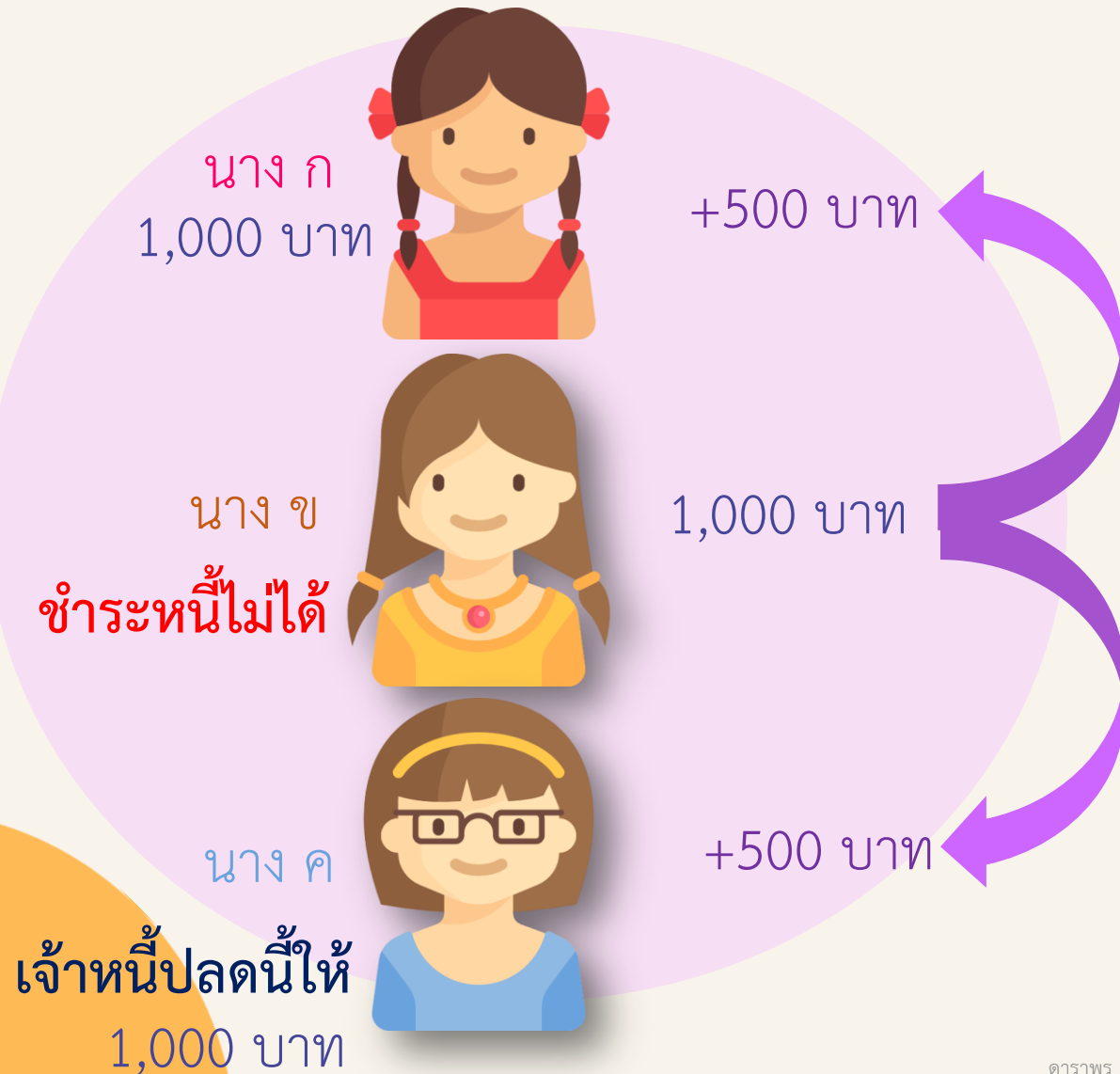

2.2 มีกรณีที่มีส่วนของความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง
เรียกชำระหนี้ไม่ได้ ความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมคนอื่นๆ
ต้องรับใช้ส่วนที่ขาดหรือที่เรียกไม่ได้นั้นเพิ่มขึ้น
(ตามสัดส่วนความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมในหนี้ร่วม)

+ (ถ้ามี) ลูกหนี้ร่วมคนใดได้รับการปลดหนี้ไปความรับผิดชอบที่
ลูกหนี้ร่วมนั้น จึงต้องชำระเพื่อส่วนที่ขาดของลูกหนี้ที่ชำระ
หนี้ไม่ได้ ให้ตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้

ตัวอย่างที่ 3 : ผลของความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วม

กรณีที่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งชำระหนี้ไม่ได้
+ ลูกหนี้คนอื่นได้รับการปลดหนี้ด้วย

กรณีที่นาง ค. ได้รับการปลดหนี้

กม. กำหนดให้เจ้าหนี้รับผิดชอบในส่วนของลูกหนี้ร่วม (นาง ค.) ที่ตนปลดหนี้ที่พึงต้องชำระเพื่อส่วนที่ขาดของลูกหนี้ที่ชำระหนี้ไม่ได้ นั่นคือ **เจ้าหนี้ต้องรับส่วนของนาง ค. 500 บาท** ไปด้วย

หลักของเจ้าหน้าที่ร่วม

(มาตรา 298 - มาตรา 300)

1. ผลของการเป็นเจ้าหนี้ร่วม

1) สิทธิของเจ้าหนี้ร่วมต่อลูกหนี้

เจ้าหนี้แต่ละคนมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้อื่น (ม.298)

ผลของการเป็นเจ้าหนี้ร่วม(ต่อ)

2) เหตุในลักษณะคดี

(ผลที่เกิดโดยหรือเกิดกับเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งจะมีผลถึงเจ้าหนี้ร่วมคนอื่นด้วย)

- 2.1 การที่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งผิดนัด (ม.299 ว.1)
- 2.2 การที่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งมีหนี้เคลื่อนกลืนกันกับสิทธิเรียกร้อง (ม.299 ว.2)
- 2.3 การนำบทบัญญัติ ม.292, ม.293 มาอนุโลมใช้กับเจ้าหนี้ร่วม

ผลของการเป็นเจ้าหนี้ร่วม(ต่อ)

3) เหตุส่วนตัว

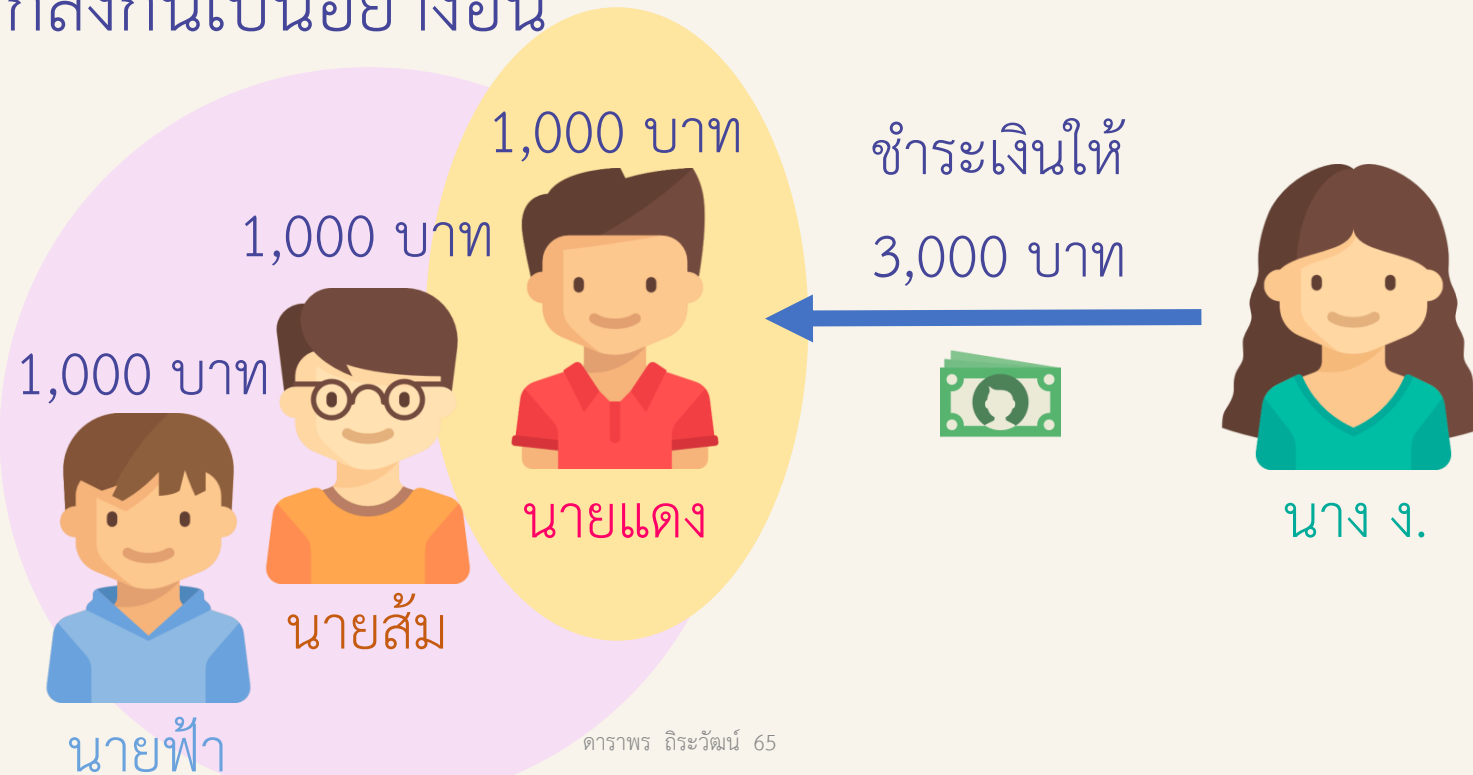
(ผลที่เกิดขึ้นเป็นคุณหรือโทษเฉพาะแก่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งคนใดเท่านั้น) ม.299 ว.3 ให้อनुโลม ม.295 มาใช้

4) การที่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งโอนสิทธิเรียกร้องต่อไม่กระทบถึงสิทธิของเจ้าหนี้ร่วมคนอื่น (ม.299 ว.3)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้ร่วมด้วยกัน (ม.300)

เมื่อเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งได้รับชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ร่วมคนอื่นย่อมมีสิทธิที่จะเรียกเอาจากเจ้าหนี้ร่วมที่ได้รับชำระหนี้โดยส่วนเท่าๆกัน เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น

ตัวอย่าง

หนี้ที่แบ่งชำระกันไม่ได้ (มาตรา 301- 302)

หมายถึง หนี้ที่การชำระหนี้ไม่อาจแบ่งชำระกันได้
เพราะ

1. สภาพของหนี้ หรือ
2. ข้อตกลงในสัญญา

หนี้แบ่งชำระกันไม่ได้

หนี้แบ่งชำระไม่ได้ แยกพิจารณาเป็น 2 กรณี

1. กรณีที่มีลูกหนี้หลายคนในหนี้ที่แบ่งชำระไม่ได้
2. กรณีที่มีเจ้าหนี้หลายคนในหนี้ที่แบ่งชำระไม่ได้

ลูกหนี้หลายคนในหนี้ที่แบ่งชำระไม่ได้

- มาตรา 301 กฎหมายให้ลูกหนี้หลายคนนี้ต้องรับผิดชอบอย่างเช่น “ลูกหนี้ร่วม”
- อนุโลมหลัก “ลูกหนี้ร่วม” มาใช้บังคับ

เจ้าหนี้หลายคนในหนี้ที่แบ่งชำระไม่ได้

มาตรา 302 เจ้าหนี้หลายคนในหนี้ที่แบ่งชำระไม่ได้
กฎหมายไม่ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ร่วม

ความสัมพันธ์เจ้าหนี้หลายคน ในหนี้ที่แบ่งชำระไม่ได้

หลักของมาตรา 302

1. สิทธิในการเรียกชำระหนี้ – เจ้าหนี้แต่ละคนจะเรียกชำระหนี้ได้ก็แต่เพื่อได้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ด้วยกันหมดทุกคน (เช่นเดียวกับการชำระหนี้ของลูกหนี้)
2. ข้อความจริงที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเจ้าหนี้คนใด มีผลกับเจ้าหนี้คนนั้นเท่านั้น ไม่มีผลต่อเจ้าหนี้คนอื่น